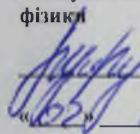

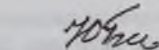
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра технології кормів та годівлі тварин
Кафедра охорони праці та фізики

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри охорони праці та
фізики

С.М. Хурсенко
«02» листопада 2020 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри ТКІГТ

Ю.В. Бондаренко
«02» листопада 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ОК 5 Охорона праці в галузі та цивільний захист

Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: Економіки і менеджменту

Суми 2020-2021 рік

Робоча програма з *Охорона праці в галузі та цивільний захист* для студентів за спеціальністю 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розробники: Хворост Т.В., доцент, к.е.н. (підпис)
 прізвище, ініціали
 Михалко О.Г., старший викладач (підпис)
 прізвище, ініціали

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Охорони праці та фізики
 Протокол від "9" червня 2020 року № 8

Завідувач кафедри (підпис) (С.М. Хурсенко)
 прізвище та ініціали

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри Технології кормів та годівлі тварин
 Протокол від "5" червня 2020 року № 12

Завідувач кафедри (підпис) (Ю.В. Бондаренко)
 прізвище та ініціали

Погоджено:

Гарант освітньої програми (підпис) (С.І. Терещенко)

Декан факультету економіки та менеджменту (підпис) (Н.І. Строченко)

Декан факультету інженерно-технологічного (підпис) (М.Я. Довжик)

Декан біолого-технологічного факультету (підпис) (В.О. Опара)

Методист відділу якості освіти,
 ліцензування та акредитації (підпис)

Зареєстровано в електронній базі: дата: 16.07.2020 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,5	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	
Модулів – 1		Рік підготовки: 2020-й, 2021-й
Змістових модулів - 6	Спеціальність: 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	Курс: 2
Загальна кількість годин - 165		Семестр: 3-й
		Лекцій: 8 год.
		Практичні заняття: 8 год.
		Лабораторні заняття: -
		Самостійна робота: 149 год.
		Індивідуальні завдання: -
		Вид контролю: іспит
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 2	Освітній ступінь: магістр	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
 для заочної форми навчання – 9,7/90,3 (16/149)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 Мета вивчення навчальної дисципліни:

формування у майбутніх фахівців (спеціалістів та магістрів) умінь та компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі; формування у студентів здатності творчого мислення, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру і приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту з урахуванням особливості майбутньої професійної діяльності випускників, а також досягнення науково-технічного прогресу.

2.2 Завдання навчальної дисципліни:

передбачає засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудову моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріалів та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків; забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку.

Вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» передбачає формування у студентів компетентностей (витікають із освітньо-професійної програми):

№	Вид програмних компетентностей	Програмна компетентність	Шифр
1	Фахові	Забезпечення контролю за охороною праці в структурному підрозділі	ФК 8.

2.3 Програмні результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання (витікають із освітньо-професійної програми):

№	Програмні результати навчання	Шифр
1	Здійснювати ефективне управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, а також в усвідомленні нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.	ПРН-11

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

нормативно-правову базу охорони праці в галузі; функціональні обов'язки, права і відповідальність керівників щодо створення і забезпечення здорових і безпечних умов праці у ввіреній галузі виробництва; роль служби охорони праці, трудового колективу та профспілок в СУОП; функції та задачі управління охороною праці; види планів та джерела фінансування законів по поліпшенню умов і охорони праці. Методи та показники стану охорони праці, виробничого травматизму, професійних захворювань тощо; класи умов праці за показниками шкідливості та небезпечності, важкості та напруженості трудового процесу, категорії та клас галузевих об'єктів по електро-пожежо-вибухонебезпеці, організаційні і технічні засоби безпеки праці; стан та правові основи цивільного захисту, його завдання та принципи побудови; свої обов'язки за напрямком професійної діяльності з урахуванням завдань у цивільному захисті; методи та інструментарій моніторингу при надзвичайних ситуаціях, побудови моделей (сценарію) їх розвитку та оцінку їх соціально-економічних наслідків; приймати рішення з питань цивільного захисту в межах своїх повноважень.

вміти:

володіти методами логічного моделювання небезпек виробничих процесів у галузі; володіти методами аналізу небажаних наслідків; проводити інструктаж та навчання працівників галузі з питань охорони праці; розробляти та впроваджувати у виробництво раціональні режими праці та відпочинку, організації трудового процесу і робочих місць, механізації та автоматизації виробничих процесів. Виявляти в умовах виробництва потенційні і реальні небезпеки, джерела, фактори та умови їх можливої дії на людину; визначити засоби та заходи колективного та індивідуального захисту працюючих; складати довгострокові, поточні та оперативні плани по охороні праці, визначити джерела їх фінансування; проводити розрахунки економічного збитку від небажаних наслідків та володіти методами визначення комплексної оцінки економічної ефективності заходів по поліпшенню умов та охорони праці; розробляти та впроваджувати системи управління ризиком (безпекою) на виробництві; проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій та забезпечувати скоординовані дії щодо їх попередження на об'єктах відповідно до своїх професійних обов'язків; застосовувати методуку з прогнозування та оцінки обстановки в зоні надзвичайних ситуацій, (розраховувати параметри вражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків надзвичайних ситуацій); впроваджувати превентивні та оперативні (аварійні) заходи цивільного захисту; інтерпретувати новітні досягнення в теорії та практиці управління безпекою у надзвичайних ситуаціях; забезпечувати якісне навчання працівників об'єкта з питань цивільного захисту, надавати допомогу та консультацію працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у надзвичайних ситуаціях; оцінювати стан готовності підрозділу до роботи в умовах загрози і виникнення надзвичайних ситуацій за встановленими критеріями та показниками.

3. Програма навчальної дисципліни

„Охорона праці в галузі та цивільний захист” для підготовки магістрів галузі 07 Управління та адміністрування, спеціальностей: 071 Облік і оподаткування, 072 Фінанси, банківська справа та страхування, 073 Менеджмент, 074 Публічне управління та адміністрування, 075 Маркетинг, 076 Підприємство, торгівля та біржова діяльність - затверджено навчально методичною радою СНАУ від 16.01.17 р. Пр. № 5

Модуль 1. Охорона праці в галузі

Змістовний модуль 1. Інтеграція України в систему європейського законодавства з охорони праці. Система управління охороною праці.

Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці.

Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці - частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці.

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Складання інструкцій з охорони праці. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Тема 3. Система управління охороною праці в організації.

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів.

Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці. Планування. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва.

Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки.

Тема 4. Ефективність функціональної структури СУОП.

Планування заходів з охорони праці. Складання колективного договору. Види планування та контролю стану охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій. Облік і аналіз показників охорони праці. Оцінка соціально-економічної ефективності охорони праці на підприємстві. Інтегровані системи менеджменту в галузі охорони праці. Основні складові інтегрованої системи менеджменту. Функціональні та організаційні особливості. Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОП. Регіональні системи

управління охороною праці, мета, принципи та основні функції. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Тема 5. Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці

Концепції реформування охорони праці в Україні на основі вимог рамкової директиви 89/391/ЄС та вимоги нового стандарту ISO45001: 2018

Методи та інструменти управління ризиками в системах менеджменту охорони праці
Алгоритми управління ризиками. Основні етапи оцінки та управління ризиком

Змістовний модуль 2. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Тема 6. Дослідження виробничого травматизму на підприємстві.

Визначення економічного збитку від травматизму та професійних захворювань. Економічні методи дослідження виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Основні організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Тема 7. Атестація робочих місць.

Організація роботи по атестації. Аналіз умов праці у галузі за показниками шкідливості та небезпечності чинників виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу. Складання карти умов праці на робочому місці. Визначення доцільності та розрахунок пільг та компенсацій.

Тема 8. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях. Вимоги безпеки до лабораторних приміщень та обладнання для наукових досліджень.

Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Наукова база охорони праці. Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці, галузеві науково-дослідні інститути з питань охорони праці, відділи та лабораторії з питань охорони праці галузевих науково-дослідних інститутів. Кафедри охорони праці та інші підрозділи вищих навчальних закладів.

Аналіз професійного та виробничого ризиків. Аналіз, прогнозування, профілактика травматизму та професійної захворюваності. Аналіз потенційних небезпек та ризиків виробництва. Мета і методи аналізу. Використання статистичної звітності і актів розслідування нещасних випадків і професійних захворювань в аналітичній роботі. Показники частоти та тяжкості травматизму. Визначення комплексної оцінки заходів по поліпшенню умов та охорони праці. Автоматизовані системи управління охороною праці, обліку, аналізу та дослідження травматизму.

Змістовний модуль 3. Економічні аспекти охорони праці та соціальне страхування на підприємстві. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці.

Тема 9. Економічні аспекти охорони праці

Економічні методи управління охороною праці. Оцінка витрат на охорону праці та визначення їхньої ефективності. Визначення ефективності заходів і засобів профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності. Економічне стимулювання охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці.

Тема 10 Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.

Принципи та види страхування. Суб'єкти та об'єкти страхування. Види страхування. Страховий ризик і страховий випадок. Страхові експерти з охорони праці, їх функції і повноваження. Фінансування страхових виплат, соціальних послуг та профілактичних заходів. Джерела фінансування Фонду. Страхові тарифи. Страхові виплати. Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.

Тема 11. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці. Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Держпраці. Права і відповідальність посадових осіб Держпраці. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці. Проведення державного нагляду за охороною праці. Види та основні параметри проведення наглядових заходів.

Змістовий модуль 4. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах.

Тема 12. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах. Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпеці. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів.

Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд. Пожежна профілактика при проектуванні і експлуатації промислових об'єктів, будинків, споруд, технологічного обладнання.

Пожежна сигналізація і зв'язок. Засоби гасіння пожеж. Протипожежне водопостачання. Первинні засоби пожежогасіння. Автоматичні засоби пожежогасіння на об'єктах галузі.

Модуль 2. Цивільний захист

Змістовий модуль 5. Загальна підготовка з питань цивільного захисту

Тема 13. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.

Основи цивільного захисту в Україні. Основні поняття і визначення. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Класифікація надзвичайних ситуацій. Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків. Моніторинг потенційно-небезпечних об'єктів.

Тема 14. Планування з питань цивільного захисту.

Загальні принципи планування заходів цивільного захисту. Вимоги до складу, змісту та форми плануючих документів. Методика розроблення планів з попередження надзвичайних ситуацій.

Структура і зміст плану цивільного захисту об'єкта на мирний час і на особливий період. Довгострокові документи і документи підготовки цивільного захисту об'єкта господарювання в поточному році. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу об'єкта господарювання до дій у надзвичайних ситуаціях.

Тема 15. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.

Оцінити вплив ударної хвилі при вибуху газоповітряної суміші. Визначити вплив ударної хвилі на людей та тварин. Розрахувати ступені руйнування об'єкта та їх характеристику. Оцінити послідовність вибуху газоповітряної суміші для визначення стійкості роботи об'єкта. Вивчити основні поняття та визначення пожежної безпеки. Категорії приміщень і будівель за вибухопожежною і пожежною безпекою. Ознайомитись з класифікацією пожежонебезпечних та вибухонебезпечних зон. Проаналізувати систему протипожежного та противибухового захисту. Захист людей та матеріальних цінностей. Послідовно оцінити пожежну обстановку.

Тема 16. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження.

Ознайомитись з основними поняттями оцінки радіаційної, хімічної, метеорологічної обстановки. Вивчити методи оцінки радіаційної обстановки при аварії на АЕС і послідовність її проведення. Визначити параметри зон забруднення радіоактивних речовин. Розв'язання типових завдань. Режими захисту при аварії на АЕС. Вивчити методи оцінки хімічної обстановки і послідовність її проведення. Розрахунок масштабів хімічного забруднення. Розв'язання типових завдань. Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку. Зона і осередок біологічного ураження. Ознайомитись з способами евакуації і розосередження міського населення в надзвичайних ситуаціях.

Тема 17. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС.

Освоїти методику оцінки інженерної обстановки. Зробити розрахунок необхідної кількості рятувальників і техніки. Оцінити збитки від наслідків надзвичайних ситуацій. Розрахувати збитки від втрати життя та здоров'я населення.

Змістовий модуль 6. Профільна підготовка з питань цивільного захисту

Тема 18: Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту для економічного профілю.

Фінансування заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Відшкодування збитків постраждалим. Страховий механізм відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій. Забезпечення цільових видів страхування. Поняття державного резерву, його склад і призначення. Утримання і розвиток Єдиної системи державного резерву. Використання матеріальних ресурсів з державного, регіонального і місцевого резерву. Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення.

Тема 19. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту для економічного профілю.

Вивчити економіку катастроф і ранжування регіонів за ступенем потреби в інвестиційних ресурсах на запобігання та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій. Ознайомитись з структурою бізнес – плану інвестиційного проекту. Основні положення. Освоїти цикл інвестиційного проекту, його фази і стадії. Визначити аналіз соціально-економічного стану та потенційних небезпек техногенного та природного характеру регіону.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	заочна форма					
	Усь о- го	у тому числі				
		л	п	ла б.	ін д	с.р
Модуль 1. Охорона праці в галузі						
Змістовий модуль 1. Інтеграція України в систему європейського законодавства з охорони праці Система управління охороною праці						
Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці	7	2	2			3
Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі	3					3
Тема 3. Система управління охороною праці в організації	3					3
Тема 4. Ефективність функціональної структури СУОП.	3					3
Тема 5. Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці	3					3
Разом за змістовим модулем 1	19	2	2			15
Змістовий модуль 2. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.						
Тема 6. Дослідження виробничого травматизму на підприємстві.	5		2			3
Тема 7. Атестація робочих місць	3					3
Тема 8. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях.	3					3
Разом за змістовим модулем 2	11		2			9
Змістовий модуль 3. Економічні аспекти охорони праці та соціальне страхування на підприємстві Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці						
Тема 9. Економічні аспекти охорони праці	5	2				3
Тема 10. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві.	3					3
Тема 11. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці	3					3
Разом за змістовим модулем 3	17	2				15
Змістовий модуль 4. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах						
Тема 12. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах	4					4
Разом за змістовим модулем 4	4					4
Усього Модуль 1:	45	4	4			37
Модуль 2. Цивільний захист						
Змістовий модуль 5. Загальна підготовка з питань цивільного захисту						
Тема 13. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.	24	2	2			20
Тема 14. Планування з питань цивільного захисту.	16	2				12
Тема 15. Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та протипожежний захист об'єктів господарювання.	4		2			2
Тема 16. Прогнозування обстановки та планування	16					16

заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження.						
Тема 17. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС	8					8
Разом за змістовим модулем 5	68	4	4			52
Змістовий модуль 6. Профільна підготовка з питань цивільного захисту						
Тема 18. Забезпечення заходів і дій в межах Єдиної системи цивільного захисту для економічного профілю.	24					24
Тема 19. Спеціальна функція у сфері цивільного захисту для економічного профілю.	28					28
Разом за змістовим модулем 6	52					52
Усього Модуль 2:	120	4	4			112
Усього годин	165	8	8			149

5. Теми та план лекційних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми та план	Кількість годин
1	Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці. 1. Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Директиви ЄС з охорони праці. 2. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. 3. Міжнародна організація праці. Трудові норми Міжнародної організації праці. 4. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. 5. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 Міжнародний стандарт ISO 26000	2
2	Тема 9. Економічні аспекти охорони праці 1. Економічні методи управління охороною праці. 2. Оцінка витрат на охорону праці та визначення їхньої ефективності. 3. Визначення ефективності заходів і засобів профілактики виробничого травматизму і професійної захворюваності. 4. Економічне стимулювання охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці.	2
3	Тема 13. Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій. 1. Основи цивільного захисту в Україні. Основні поняття і визначення. 2. Класифікація надзвичайних ситуацій. Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків. 3. Моніторинг потенційно-небезпечних об'єктів.	2
4	Тема 14. Планування з питань цивільного захисту. 1. Загальні принципи планування заходів цивільного захисту. 2. Методика розроблення планів з попередження надзвичайних ситуацій. 3. Структура і зміст плану цивільного захисту об'єкта на мирний час і на особливий період.	2
	Разом	8

**6. Темы практичних занять
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Концепція реформування охорони праці в Україні на основі вимог рамкової директиви 89/391/ЄЕС та вимоги нового стандарту ISO45001: 2018	2
2	Визначення економічного збитку від виробничого травматизму та професійного захворювання	2
3	Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій	2
4	Методи розрахунку зон ураження від техногенних вибухів і пожеж та протипожежний захист об'єктів господарювання	2
	Разом	8

**6. Самостійна робота
(заочна форма навчання)**

№ з/п	Назва теми та перелік питань	Кількість годин
1	Тема 1. Міжнародні норми в галузі охорони праці Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.	3
2	Тема 2. Основні законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Показник нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Складання інструкцій з охорони праці. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.	3
3	Тема 3. Система управління охороною праці в організації. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Примірний розподіл функціональних обов'язків з охорони праці керівників, посадових осіб і фахівців підприємства галузі. Пріоритет функцій забезпечення безпеки.	3
4	Тема 4. Ефективність функціональної структури СУОП. Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОП. Регіональні системи управління охороною праці, мета, принципи та основні функції. Служби охорони праці місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.	3
5	Тема 5 Управління ризиками в системах менеджменту охорони праці Методи та інструменти управління ризиками в системах менеджменту охорони праці. Алгоритм управління ризиками. Основні етапи оцінки та управління ризиком	3
6	Тема 6. Дослідження виробничого травматизму на підприємстві Основні організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.	3
7	Тема 7. Атестація робочих місць	3

	Організація роботи по атестації.	
8	Тема 8. Актуальні проблеми охорони праці в наукових дослідженнях. Організація наукових досліджень та основні наукові проблеми в галузі охорони праці. Наукова база охорони праці. Національний науково-дослідний інститут промислової безпеки та охорони праці, галузеві науково-дослідні інститути з питань охорони праці, відділи та лабораторії з питань охорони праці галузевих науково-дослідних інститутів. Кафедри охорони праці та інші підрозділи вищих навчальних закладів.	3
9	Тема 9. Економічні аспекти охорони праці Економічне стимулювання охорони праці. Економічне стимулювання охорони праці.	3
10	Тема 10. Соціальне страхування від нещасного випадку та професійного захворювання на виробництві Обов'язки та права суб'єктів страхування від нещасних випадків. Обов'язки Фонду. Права та обов'язки застрахованої особи. Права та обов'язки роботодавця як страхувальника.	3
11	Тема 11. Державний нагляд і громадський контроль за станом охорони праці Органи державного нагляду за охороною праці. Основні принципи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Держпраці. Права і відповідальність посадових осіб Держпраці. Перелік питань для здійснення планових заходів державного нагляду у сфері промислової безпеки та охорони праці.	3
12	Тема 12. Основні заходи пожежної профілактики на галузевих об'єктах Класи виробничих та складських приміщень по вибуховій та пожежній небезпечі. Вогнестійкість будівельних конструкцій і матеріалів. Протипожежні перешкоди. Забезпечення безпечної евакуації персоналу. Пожежна безпека технологічного устаткування, електрообладнання, систем опалення, вентиляції. Державний пожежний нагляд.	4
13	Тема 13 Моніторинг та сценарний аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій. Основні причини виникнення надзвичайних ситуацій та ліквідація їх наслідків. Єдина державна система цивільного захисту України. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Моніторинг надзвичайних ситуацій.	16
14	Тема 14 Планування з питань цивільного захисту. Вимоги до складу, змісту та форми плануючих документів. Довгострокові документи і документи підготовки цивільного захисту об'єкта господарювання в поточному році. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу об'єкта господарювання до дій у надзвичайних ситуаціях.	12
15	Тема 16 Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного, біологічного зараження. Поняття оцінки обстановки. Оцінка хімічної обстановки. Оцінка радіаційної обстановки. Оцінка бактеріологічної обстановки. Евакуації і її види. Оцінка хімічної обстановки та послідовність її проведення. Розрахунок масштабів хімічного забруднення.	16
16	Тема 17 Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків НС. Методика оцінки інженерної обстановки. Розрахунок необхідної	8

	кількості рятувальників і техніки. Оцінка збитку від наслідків надзвичайних ситуацій. Розрахунок збитку від втрати життя та здоров'я населення.	
17	Тема 18 Забезпечення заходів і дій в межах єдиної системи цивільного захисту для економічного профілю. Відшкодування збитків постраждалим від НС. Забезпечення цільових видів страхування. Використання матеріальних ресурсів з державного, регіонального і місцевого резерву. Фінансування заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. Страховий механізм відшкодування збитків від надзвичайних ситуацій. Поняття державного резерву, його склад і призначення. Утримання і розвиток Єдиної системи державного резерву. Координація організації торгівлі продуктами харчування і товарами першочергового вжитку для постраждалого населення.	24
18	Тема 19 Спеціальна функція у сфері цивільного захисту для економічного профілю. Структура бізнес – плану інвестиційного проекту на ліквідацію НС. Цикл інвестиційного проекту відновлення постраждалих від НС адміністративно-територіальних одиниць, його фази і стадії. Економіка катастроф і ранжування регіонів за ступенем потреби в інвестиційних ресурсах на запобігання та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій. Аналіз соціально-економічного стану та потенційних небезпек техногенного та природного характеру регіону	28
	Разом	149

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

- 1.1. *Словесні*: пояснення, (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, виготовлення опорних конспектів.
- 1.2. *Наочні*: демонстрація, ілюстрація, спостереження.
- 1.3. *Практичні*: практична робота.

2. Методи навчання за характером логіки пізнання.

- 2.1. *Аналітичний*
- 2.2. *Методи синтезу*
- 2.3. *Індуктивний метод*
- 2.4. *Дедуктивний метод*
- 2.5. *Традуктивний метод*

3. Методи навчання за характером та рівнем самостійної розумової діяльності студентів.

- 3.1. *Проблемний*
- 3.2. *Частково-пошуковий (евристичний)*
- 3.3. *Дослідницький*
- 3.4. *Репродуктивний*
- 3.5. *Пояснювально-демонстративний*

4. Активні методи навчання - використання технічних засобів навчання, використання навчальних та контролюючих тестів, використання опорних конспектів лекцій.

5. Інтерактивні технології навчання - використання мультимедійних технологій, інтерактивної дошки, діалогове навчання, співробітництво студентів.

9. Методи контролю

1. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:
 - рівень знань, продемонстрований на практичних заняттях;
 - експрес-контроль під час аудиторних занять;
 - самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;
 - виконання аналітично-розрахункових завдань;
 - результати тестування;
 - письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота											СРС	Іспит	Сума	
Модуль 1 Охорона праці в галузі -- 20 балів					Модуль 2 Цивільний захист -- 20 балів									
T 1-2	T 3-4	T 6-8	T 9-10	T 11-12	T 1	T 2	T 3	T 4-5	T 6-7	T 8	30	70 (40+30)	30	100
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	зараховано
82-89	B	
75-81	C	
69-74	D	
60-68	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Методичне забезпечення

1. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Охорона праці в галузі» для студентів на 2018-2019 навчальний рік. Суми, СНАУ
2. Методичні вказівки до виконання лабораторних та практичних робіт з курсу „Охорона праці в галузі”. Сумський НАУ, кафедра “Охорони праці”. 2017-2020pp.
3. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» студентами усіх спеціальностей ОС «магістр» денної, заочної та дистанційної форм навчання / Укладачі: О.Г. Михалко, Є.А. Самохіна. - Суми: Вид-во СНАУ., 2019. - 25 с.
4. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей ОС «магістр» денної, заочної та дистанційної форм навчання. Частина I. / Укладачі: О.Г. Михалко. - Суми: Вид-во СНАУ. 2020. - 29 с.
5. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей ОС «магістр» денної, заочної та дистанційної форм навчання Частина II. / Укладачі: О.Г. Михалко. - Суми: Вид-во СНАУ. 2020.- 29 с.
6. Методичні рекомендації до проведення практичних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» для студентів усіх спеціальностей ОС «магістр» денної, заочної та дистанційної форм навчання Частина III. / Укладачі: О.Г. Михалко. - Суми: Вид-во СНАУ. 2020. - 22 с.
7. Методичні рекомендації до виконання індивідуальних занять з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» для студентів ОС «магістр» заочної та дистанційної форм навчання. / Укладачі: О.Г. Михалко.- Суми: Вид-во СНАУ. 2020. - 19 с.

12. Рекомендована література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р. (*Редакція станом на 20.01.2018*).
2. Кодекс Законів про працю в Україні.
3. Закон України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності" від 23.09.99 р. №1105. (*Редакція станом на 19.12.2017*)
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». (*Редакція станом на 04.04.2018*)
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 № 1232 «Порядок проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві». (*Редакція станом на 24.04.2017*)
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення та придбання яких включаються до валових витрат». (*Редакція станом на 13.03.2018*)
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці» від 1 серпня 1992 р. (*Редакція станом на 28.10.2016*)
8. Конституція України. Основний закон. – К.- № 742-VII від 21.02.2014, ВВР, 2014, № 11, ст.143.
9. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 № 5403-VI. 2. Постанова КМУ від 26.06.2013 № 444 «Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».
10. Національний стандарт України «Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях»

ДСТУ 5058:2008.

11. Положення про Єдину державну систему цивільного захисту, затверджене постановою КМ України від 09.01.2014 № 11.

Базова література

12. Полетаєв В.П. Охорона праці в галузі: навчальний посібник / В.П. Полетаєв, О.А. Крюковська / під ред. д.т.н., проф. А.П. Огурцова. — Дніпродзержинськ : ДДТУ, 2015. — 363 с. Зеркалов Д.В. Охорона праці в галузі: Загальні вимоги. Навчальний посібник. – К.: «Основа». 2011 – 551 с.
13. Дементій Л.В., Юсіна Г.Л., Чижиков Г.І. Охорона праці в галузі для економічних спеціальностей. – Краматорськ: ДДМА, 2016. - 296 с.
14. ДСТУ ОHSAS 18002:2015 Національний стандарт України системи управління гігієною та безпекою праці - Видання офіційне – Київ ДП «УкрНДНЦ». 2016
15. Атаманчук П.С., Мендерський В.В., Панчук О.П. та Чорна О.Г., (2011). Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. Київ, Центр учбової літератури, 276 с.
16. Гавриш С.А., Гавриш А.С., (2011). Охорона праці в галузі телекомунікацій. / Нац. тех. ун-т ім. І. Сікорського. Київ, НТУУ «КПІ», 439 с.
17. Гудович О.Д., Ісмагілов І.Н., Потеряйко С.П., (2011). Організація управління цивільним захистом на підприємствах, в установах та організаціях: навч. посіб. Київ, ІДУЦЗ, 537 с.
18. Деревинський Д.М., (2013). Інженерний захист населення і територій при надзвичайних ситуаціях: навч. посіб. Київ, ЗАТ “Українська технологічна група”, 78 с.
19. Запорожець О.І., (2019). Цивільний захист. Посібни. Київ, Центр навчальної літератури (ЦУЛ), 264 с.
20. Ковжого С.О., (2012). Цивільний захист і охорона праці в галузі. Навчальний посібник. Харків, «Право», 193 с.
21. Кучма М.М., (2014). Цивільна оборона (цивільний захист): навч. Посібник. Львів, Магнолія, 296 с.
22. Левченко О.Г., (2019). Охорона праці та цивільний захист. Підручник. Київ, КПІ ім. Ігоря Сікорського, 409 с.
23. Левчук К. О., Романюк Р. Я., Толоч А.О., (2016). Цивільний захист. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дніпродзержинськ «ДДТУ», 325 с.
24. Олійник П.В., (2013). Цивільний захист. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, Нова книга, 328 с.
25. Третьякова Л.Д., (2018). Курс лекцій з дисципліни «Охорона праці та цивільний захист». Київ, НТУУ «КПІ» ІЕЕ., Електронне видання.

Допоміжна література

1. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці: НПАОП 0.05-8.04-92. — Х.: ФОРТ, 2003. — 16 с.
2. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.
3. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.
4. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.
5. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.
6. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

7. НПА ОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.

8. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

9. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14 січня 1998 р. – 4 К., 1998.

10. Закон України “ Про правовий режим воєнного стану”. – К. Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.

11. Закон України “ Про захист людини від інфекційних хвороб”. – К. 06.04.2000. №1645-III.

12. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації”. – К.13.07.2000.-№1908- III.

13. Закон України “ Про об’єкти підвищеної небезпеки”. – К.18.01.2001.-№2245- III.

14. Закон України “ Про зону надзвичайної екологічної ситуації” від 13.07.00. №08-III.

15. Закон України “Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи”. – К.: Відомості Верховної Ради України, 1991. – № 16. – Ст. 198; 1992., № 13. – Ст. 177.

16. Закон України “ Про правовий режим надзвичайного стану”. - К.Урядовий кур’єр, 14.06.2000.-№107.

17. Закон України “ Про аварійно – рятувальні служби”. - К.Урядовий кур’єр, 14.12.1999. - №1281.

18. Закон України “ Про захист населення і території від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”. - К.Урядовий кур’єр, 16.09.2000. - №149.

19. Постанова КМ України “ Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій” від 16.02.98 №174 (із зм. і доп., внесеними постановами КМ України від 24.09.99 №1763, від 21.10.99 №43.

20. Постанова КМ України “ Про порядок формування розміщення та проведення операцій з матеріальними цінностями Державного резерву” від 08.10.97 року №1129.

21. Постанова КМ України “ Про номенклатуру та обсягів продукції Державного матеріального резерву” від 07.08.98 року №1245-46.

22. Постанова КМ України “ Про розбронювання матеріальних цінностей мобілізаційного резерву та створення запасів матеріально-технічних ресурсів для виконання першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій” від 15.04.97 року №338-027.

23. Постанова КМ України “ Про затвердження особливостей формування та проведення операцій з матеріальними цінностями мобілізаційного резерву” від 29.01.98 року №100-03.

24. Постанова КМ України “ Про затвердження Положення про організацію оповіщення і зв’язку у надзвичайних ситуаціях” від 15.02.99 №2.

25. Постанова КМ України “ Про Основні засади створення в Україні підсистеми рятування і ліквідації небезпечних забруднень на воді єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного характеру” від 5.10.98 №1599.

26. Постанова кабінету України “ Про єдину державну систему запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру” К.03.08.1998.-№1198.

27. Указ Президента України “ Про систему реагування на надзвичайні ситуації на водних об’єктах” від 15.06.01 №436/2001.

28. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об’єктів. Київ. – Мінрегіонбуд України, -2010.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://dsp.gov.ua/> - Офіційний сайт Державна служба України з питань праці
2. <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> Офіційний сайт International Labour Organization
3. <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування України.
4. <http://base.safework.ru/iloenc> - Энциклопедия по охране и безопасности труда МОТ.
5. <http://base.safework.ru/safework> - Библиотека безопасного труда МОТ.
6. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
8. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>.
9. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
10. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua, www.osvita.com>.
11. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
12. Державна служба України з питань надзвичайних ситуацій <https://www.dsns.gov.ua>
13. Рада національної безпеки і оборони України <http://www.rainbow.gov.ua/>.
14. Постійне представництво України при ООН <http://www.uamission.org/>.
15. Сайт, присвячений землетрусам та сейсмічному районуванню території <http://www.scgis.ru/russian/>.
16. Сайт, присвячений надзвичайним ситуаціям природного характеру <http://chronicl.chat.ru/>.
17. Офіційний сайт Американського вулканологічного товариства <http://vulcan.wr.usgs.gov/> (англійською мовою).
18. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.eri.ukrrel.net/index.htm>.
19. Навчальне середовище платформи Moodle СНАУ <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=3696>